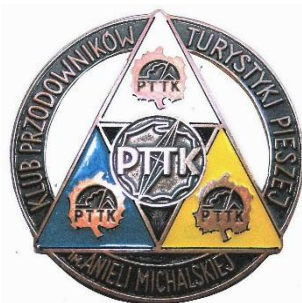

**POLSKIE TOWARZYSTWO TURYSTYCZNO-KRAJZOZNAWCZE
ODDZIAŁ STOŁECZNY IM. ALEKSANDRA JANOWSKIEGO**

BIWAK

**BIULETYN KLUBU PRZODOWNIKÓW TURYSTYKI
PIESZEJ IM. ANIELI MICHAŁSKIEJ**

NR 7

MAJ 2019

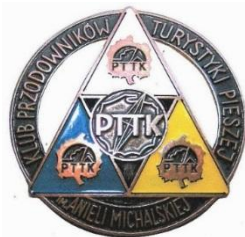

BIWAK

**BIULETYN KLUBU PRZODOWNIKÓW TURYSTYKI PIESZEJ
IM. ANIELI MICHAŁSKIEJ**

NR 7 MAJ 2019

SPIS TREŚCI

KOLEKCJONERSTWO KRAJOZNAWCZE W PTTK

Wojciech Kowalski

W 100. ROCZNICĘ BITWY WARSZAWSKIEJ 1920 R.

Andrzej Kowalski

REGULAMIN JUBILEUSZOWEJ ODZNAKI TURYSTYCZNEJ „BITWA WARSZAWSKA 1920”

EGZAMINY DLA PRZODOWNIKÓW TURYSTYKI PIESZEJ W ODDZIALE STOŁECZNYM PTTK W 2018 ROKU

SPOTKANIE Z HARCERZAMI Z ZAMOŚCIA

przed „Rajdem Odkrywców 2019”

Włodzimierz Majdewicz

PODSUMOWANIE OBCHODÓW 100-LECIA ODYŻKANIA PRZEZ POLSKĘ NIEPODLEGŁOŚCI W ODDZIALE STOŁECZNYM PTTK

PODSUMOWANIE OBCHODÓW 100-LECIA WOBIEKTYWIE

Agnieszka Siekan

10 ZŁAZ PRZODOWNIKÓW TURYSTYKI PIESZEJ

Krzysztof Zarański

Redakcja Krzysztof Zarański
opracowanie graficzne Włodzimierz Majdewicz

Wojciech Kowalski członek Komisji Krajoznawczej Zarządu Głównego PTTK, przewodniczący Podkomisji Kolekcjonerstwa Krajoznawczego, autor wielu opracowań związanych z kolekcjonerstwem¹ zyczliwie przyjął pojawienie się w środowisku działaczy PTTK biuletynu „Biwak” i postanowił podzielić się na łamach naszego piśmka refleksjami na temat kolekcjonerstwa krajoznawczego. Kolekcjonerstwo w rozmaitych formach jest powszechnym zjawiskiem wśród turystów i kadry programowej PTTK. Warto zapoznać się z historią krajoznawczego zbieractwa i nadawaniu mu pewnych ram organizacyjnych przez Komisję Krajoznawczą ZG PTTK. Sądzymy, że uwagi i spostrzeżenia wieloletniego kolekcjonera będą cenne dla naszych czytelników i przyczynią się do dalszej popularyzacji idei właściwie pojętego kolekcjonerstwa krajoznawczego wśród turystów.

Wojciech Kowalski

KOLEKCJONERSTWO KRAJOZNAWCZE W PTTK

Kolekcjonerstwo krajoznawcze ma swoje korzenie w programie działania Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego i Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego. Już Tytus Chałubiński gromadził a potem przekazał swoje zbiory do Muzeum Tatrzańskiego w Zakopanem. Bardzo duże zasługi w tworzeniu zbiorów, ich upowszechnianiu oraz ochrony odniosło PTK, a szczególnie Zygmunt Gloger, Aleksander Janowski i Leopold Węgrzynowicz.

Kontynuację działań kolekcjonerskich podjęło Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze. Powstające terenowe struktury organizacyjne wpłynęły znacząco na rozwój ruchu turystycznego. Poznawanie kraju podczas wycieczek i wędrówek turystycznych sprzyjało pozyskiwaniu różnych pamiątek i ich gromadzeniu. Z czasem zbieractwo wśród turystów stawało się coraz bardziej popularne. Początkowo zaczęto organizować skromne pokazy znaczków rajdowych i innych trofeów turystycznych aż wreszcie zrodziła się potrzeba urządzania większych wystaw i giełd kolekcjonerskich. Można już mówić o początkach kolekcjonerstwa krajoznawczego, ponieważ zbiory były uporządkowane oraz upowszechniane na imprezach turystycznych.

Inicjatorem pierwszej wystawy kolekcjonerskiej połączonej z giełdą zorganizowanej na dziedzińcu Zamku Księżąt Mazowieckich w Czersku na zakończenie I Ogólnopolskiego Rajdu Pieszego im. Aleksandra Janowskiego w 1966 roku był Klub „Czata 62” działający w ramach Oddziału Stołecznego PTTK w Warszawie².

---

¹ Wojciech Kowalski jest między innymi współautorem albumu „Piękna nasza Polska cała... Pocztywki Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego”. Lublin 2007.

² Inicjatorem i organizatorem wystaw i giełd kolekcjonerskich był Witold Nastiuszonek wieloletni prezes Klubu PTTK „Czata 62”. Istotną rolę w tych działaniach miała Jadwiga Zwierz ówczesna sekretarz Klubu „Czata 62”.

Następną znaczącą inicjatywą tego Klubu były wystawa i giełda związana z Zamkiem Warszawskim podczas I CZAK-u w Bryzglu n/Wigrami, wyróżnioną przez ZG PTTK nagrodą specjalną.

Pokazy i wystawy krajoznawcze stawały się coraz bardziej popularne i były miarą prężności działań kolekcjonerskich. W sobotę 13 listopada 1976 roku Komisja Krajoznawcza Oddziału Stołecznego PTTK w Warszawie zorganizowała pierwszą „Giełdę Kolekcjonerów Krajoznawców”, która (...) *cieszyła się niebywałym powodzeniem i dowiodła, że zbieractwo przedmiotów o charakterze krajoznawczym zatacza coraz szersze kręgi (...)* jak podał „Światowid”. Takie duże zainteresowanie kolekcjonerstwem krajoznawczym spowodowało, że Oddział Stołeczny w Warszawie zaczął organizować dwudniowe giełdy i wystawy³. W 1979 roku Klub „Czata 62” pokazał pamiątki związane z Polskim Towarzystwem Krajoznawczym. Ta bardzo interesująca ekspozycja otworzyła wystawę okolicznościową II Kongresu Krajoznawczego w Płocku w 1980 roku.

Medal wydany w 1980 roku z okazji II Kongresu Krajoznawczego Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego, który odbywał się w Płocku.⁴

Innymi ośrodkami Towarzystwa, które już wówczas popularyzowały kolekcjonerstwo krajoznawcze to Opole, Kraków i Lublin.

Pojawiające się nowe inicjatywy w zakresie kolekcjonerstwa skłoniły Komisję Krajoznawczą ZG PTTK do nadania temu ruchowi określonych kształtów organizacyjnych. W związku z tym w 1973 roku przeprowadzono ankietę sondażową dotyczącą zainteresowań kolekcjonerskich członków

---

³ Wspomniane Giełdy Kolekcjonerskie organizowane były najczęściej w Sali Klubu Turysty PTTK Oddziału Stołecznego PTTK na Rynku Starego Miasta pod nr 23.

⁴ Medal wykonano w Mennicy Warszawskiej według projektu Edwarda Gorola. Na zlecenie Zarządu Głównego PTTK. Średnica 70 mm. Tombak patynowany. Nakład 1500 egzemplarzy.

Towarzystwa. Na podstawie tej ankiety Jacek Węgrzynowicz i Anna Becker-Kulińska z Zarządu Głównego PTTK opracowali wykaz kolekcjonerów krajoznawców z określeniem rodzaju ich zbiorów.

Okazało się, że problematyką tą zajmuje się wielu krajoznawców. Trzeba, więc było opracować system wyróżnień dla kolekcjonerów. Podjęto prace nad projektami ich regulaminów. Tadeusz Sobieszek i Adam Czarnowski opracowali projekt Plakietki Zbiorów Krajoznawczych, a Bronisław Cmela i Nikodem Błażewski projekt Ekslibrisu Kolekcjonera Krajoznawcy. Regulaminy te po dyskusji zostały zatwierdzone przez Komisję Krajoznawczą ZG PTTK i przyjęte w 1974 roku przez Zarząd Główny z mocą obowiązującą od 01.01.1975 roku.

Wyróżnienia w postaci Plakietki Zbiorów Krajoznawczych /PZK/ otrzymywał kolekcjoner za posiadanie kolekcji krajoznawczych n.p. odznaki turystyczne, medale pocztówki natomiast Ekslibris Kolekcjonera Krajoznawcy za udokumentowany zbiór literatury krajoznawczej, folderów, map. Wyróżnienia te funkcjonowały do 30.06.1987 r.

Plakietka Zbiorów Krajoznawczych.

Ekslibris Kolekcjonera Krajoznawcy

Dalszy ciąg refleksji Kolegi Wojciecha Kowalskiego w następnym Biuletynie „Biwak”.

Andrzej Kowalski
Przewodniczący Komisji Turystyki Pieszej
Oddziału PTTK Warszawa Praga
im. Zygmunta Glogera

W 100. ROCZNICĘ BITWY WARSZAWSKIEJ 1920 R.

Oddział PTTK Warszawa Praga (dawniej – Praga Południe) im. Zygmunta Glogera w ubiegłych latach był inicjatorem ustanowienia odznak turystyczno-krajoznawczych upamiętniających Bitwę Warszawską z sierpnia 1920 roku. W latach 1990-1991 funkcjonowała odznaka okolicznościowa „Bitwa Warszawska 1920 r.”, ustanowiona w 70. Rocznicę bitwy, a od roku 1998 funkcjonuje stała odznaka pod tą samą nazwą. Autorem projektu tych dwóch odznak był kol. Włodzimierz Majdewicz. W roku 2019 na wniosek Oddziałowej Komisji Turystyki Pieszej Zarząd Oddziału ustanowił Jubileuszową Odznakę „Bitwa Warszawska 1920 r.” do zdobywania w latach 2019-2021.

Początki zainteresowania Oddziałowej Komisji Turystyki Pieszej tematyką Bitwy Warszawskiej sięgają końca lat 80. XX wieku. Wtedy przewodnicy naszej komisji prowadzili szereg wycieczek śladami pamiętek po tej bitwie, o których trudno było szukać w aktualnych przewodnikach.

W roku 1989 kilka wycieczki prowadzone przez kol. Andrzeja Krochmala zainspirowały komisje do ustanowienia w 70. rocznicę bitwy odznaki okolicznościowej „Bitwa Warszawska 1920 r.”. Duże zainteresowanie tą odznaką i wyczerpanie nakładu spowodowało, że w roku 1998 ustanowiono stałą odznakę pod tą samą nazwą, która funkcjonuje do dziś.

W pierwszej połowie lat 90. XX wieku kol. Przemysław Pilich, redaktor "Rogatki Grochowskiej" (biuletyn Oddziału), namówił członków komisji do dokumentowania miejsc pamięci związanych z Bitwą Warszawską dla potrzeb naszego biuletynu. Do tej propozycji w tamtym okresie włączyli się nasi koledzy z innych oddziałów, jak kol. Adam Szepiel (Białystok) czy kol. Jan Kamiński (Grudziądz). Efektem tej pracy było powstanie mini przewodników opracowanych przez kol. Andrzeja Kowalskiego i wydanych w 1995 roku.

- *Bitwa Warszawska 1920r. (materiały pomocnicze dla turystów i działaczy). Miejsca pamięci związane z Bitwą Warszawską 1920 na terenie woj. warszawskiego. Wyd. Warszawskiej Rady Przedstawicieli Oddziałów PTTK i Komitetu Organizacyjnego Warszawskich Dni Turystyki. Warszawa, wrzesień 1995r.; ss.36; 4 mapki.*

- *Miejsca pamięci związane z Bitwą Warszawską 1920r. "Niepodległość i Pamięć" (czasopismo muzealno-historyczne Muzeum Niepodległości w Warszawie) nr 2/3 (r.II), Warszawa 1995; s.119-186; 19 fot.*

Komisja nasza również współpracowała z ówczesnymi znakarzami kol. Eugeniuszem Kuśmierzem i kol. Ryszardem Głuszykiem w zakresie przebiegu i wykonania szlaków do miejsc związanych z Bitwą Warszawską. Tak m. in. został wykonany szlak do prowadzący do pomnika w nad Bugiem w Rybieniu Leśnym.

Honorowo odznakę „Bitwa Warszawska 1920 r.” otrzymali:

- Papież Jan Paweł II (dn. 16.06.1999r.),
- Szkoła Podstawowa nr 3 im. Pomnik Zwycięstwa 1920 r. w Markach (dn. 20.10.1999r.),
- Szkoła Podstawowa nr 1 im. Księdza Ignacego Skorupki w Ossowie (dn. 4.10.2000r.),
- Konrad Rytel, starosta Powiatu Wołomińskiego (dn. 4.10.2000r.),
- Oddział PTTK im. M. E. Andriollego w Otwocku (dn. 19.11.2003r.),
- Kazimierz Lach z Warszawy, przodownik TP (dn. 28.01.2009r.),
- prof. dr hab. Ryszard Juskiewicz z Mławy (dn. 29.06.2011r.),
- Gimnazjum nr 119 im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Wesołej (dn. 25.10.2012 r.).

1. Odznaka „Bitwa Warszawska 1920 r.” z lat 1990 -1991.
2. Stalka Odznaka „Bitwa Warszawska 1920 r.” funkcjonująca od 1998 r.

REGULAMIN JUBILEUSZOWEJ ODZNAKI TURYSTYCZNEJ „BITWA WARSZAWSKA 1920”

W 100 rocznicę Bitwy Warszawskiej z 1920 roku na wniosek Oddziałowej Komisji Turystyki Pieszej Zarząd Oddziału PTTK Warszawa Praga im. Zygmunta Glogera ustanowił Jubileuszową Odznakę „Bitwa Warszawska 1920”.

Bitwa Warszawska rozegrana na przedpolach Warszawy w dniach 13-25 sierpnia 1920 roku zaliczana jest do jednej z największych bitew świata o dużym znaczeniu dla Europy i Polski, która w ten sposób uchroniła swoją niepodległość.

WARUNKI ZDOBYWANIA ODZNAKI

1. Odznaka jest jednostopniowa i może być przyznana każdemu, kto w latach 2019-2021 uzyska normę jak na do OTP w stopniu popularnym lub jak do KOT w stopniu brązowym, w sposób określony regulaminem tych odznak. Odznaką można zdobyć również na wycieczkach krajoznawczych, zbiorowych lub indywidualnych, należy wówczas odbyć minimum 5 wycieczek.

2. Trasy wycieczek powinny przebiegać przez okolice, miejscowości i miejsca pamięci narodowej związane z obroną Warszawy oraz działaniami frontowymi i przyfrontowymi 1920 roku (np. Borkowo, Ciechanów, Kobyłka, Kołbiel, Marki, Modlin, Nasielsk, Ossów, Płock, Pułtusk, Rybienko Leśne, Radzymin, Sarnowa Góra, Warszawa, Włocławek, Wyszaków). Podczas zdobywania odznaki należy odwiedzić co najmniej 10 obiektów, w nie mniej niż 3 miejscowościach.
3. Podstawą do zweryfikowania odznaki jest „Kronika wycieczek” prowadzona w dowolnej formie, według uznania zdobywającego. Do tego celu mogą być wykorzystane książeczki wycieczek turystyki kwalifikowanej
4. Kronika powinna zawierać dane personalne zdobywającego i adres, daty wycieczek, nazwy miejscowości z podaniem obiektu i potwierdzeniem w formie pieczętki, biletu wstępu, podpisu osób prowadzących (przewodnika, przodownika, instruktora lub kierownika wycieczek szkolnych). Wystarczającym potwierdzeniem jest wykonanie własnego opisu dla każdego zwiedzanego obiektu lub miejsca (lub zdjęcia, rysunku).
5. Kronika wycieczek jest własnością zdobywającego i podlega zwrotowi.
6. Odznaka przyznawana w trybie regulaminowym jest odpłatna.
7. Weryfikacja odznaki następuje po złożeniu kroniki wycieczek w Oddziale PTTK Warszawa Praga im. Z. Glogera pod adresem: Al. Stanów Zjednoczonych 24, 03-964 Warszawa, pok. 25, w każdą środę w godzinach 17.00-18.00 lub na imprezach oddziałowych. Osoby przesyłające kronikę drogą pocztową winny dołączyć kopertę z adresem zwrotnym i znaczkiem pocztowym.
8. Prawo interpretacji niniejszego regulaminu przysługuje Zarządowi Oddziału PTTK.
9. Autorem regulaminu jest Andrzej Kowalski. Projekt graficzny odznaki opracował Włodzimierz Majdewicz.
10. Regulamin został zatwierdzony uchwałą Prezydium Zarząd Oddziału PTTK Warszawa Praga im. Zygmunta Glogera w dniu 27.02.2019 r.
11. Regulamin odznaki wchodzi w życie z dniem 15 sierpnia 2019 r.

EGZAMINY DLA PRZODOWNIKÓW TURYSTYKI PIESZEJ W ODDZIALE STOŁECZNYM PTTK W 2018 ROKU

Wracamy do tematu egzaminów przodowniczych, pisaliśmy już o tym przed rokiem na łamach biuletynu „Biwak” i pewnie temat ten jeszcze będzie powracał gdyż turystyka piesza to podstawowa forma działalności naszego Oddziału.

Zgodnie z tradycją i dobrym obyczajem na zakończenie roku 2018 Andrzej Łyziak złożył sprawozdanie z działalności Komisji Egzaminacyjnej Oddziału Stołecznego PTTK.⁵ Komisję powołano w celu organizowania i przeprowadzanie dwa razy w roku wiosną i na jesieni egzaminów dla rozszerzających uprawnienia terenowe przodowników turystyki pieszej II i III – stopnia oraz dla zaawansowanych piechurów, kandydatów, ubiegających się podstawowe uprawnienia.

W 2018 roku odbyły się zgodnie z planem dwa egzaminy, podobnie jak poprzednie przebiegały one pod patronatem Komisji Turystyki Pieszej Zarządu Głównego PTTK. Komunikaty o egzaminach z podaniem ich terminu ukazały się na stronie internetowej KTP ZG PTTK: <http://ktpzg.pttk.pl>

W ubiegłorocznych egzaminach, które odbyły się w dniach 17.04.2018 i 20.11.2018 pozytywny rezultat osiągnęło łącznie 20 przodowników turystyki pieszej. W tym dwa mianowania na stopień III.

---

⁵ Komisja egzaminacyjna w ubiegłym roku powiększona została o dwie osoby i pracuje obecnie w następującym składzie: Andrzej Łyziak (4486/I, 406H) -przewodniczący, Włodzimierz Majdewicz (1786/I, 388H) -wice przewodniczący, Jadwiga Garapich (2186/I, 358H) – członek, Kazimierz Lach (3562/I,439H) - członek, Alicja Świętek (1791/II, 360H), Radosław Potrac (10915/II) – członek. W nawiasach podano numery legitymacji PTP i numery godności Honorowych PTP.

Reprezentowali oni różne niekiedy nawet dość odległe miasta i miejscowości. Na wiosenny, kwietniowy egzamin przybyli kandydaci i przodownicy z Puław, Piastowa, Radzyna Podlaskiego, Ząbek i pięcioro mieszkańców Warszawy. W listopadzie do egzaminu przystąpili reprezentanci Skarżyska Kamiennej, Żarnowa, Iławy, Radomia, Końskowoli i Płocka i czworo z warszawskich Oddziałów PTTK.

Wśród zainteresowanych ubiegłorocznymi egzaminami było pięć Koleżanek cztery przyjezdne i jedna z Warszawy.

Wiosenny tegoroczny egzamin odbył się we wtorek 9 kwietnia. Kolejny ten jesienny odbędzie się w połowie listopada. Egzamin poprzedzą komunikaty na stronach internetowych KTP ZG PTTK i Oddziału Stołecznego PTTK im. Aleksandra Janowskiego.

Warto przypomnieć o tym, że do egzaminu w Oddziale Stołecznym, PTTK Warszawie przy ul. Kopernika 30. mogą przystąpić po spełnieniu wymogów formalnych osoby z terenu całej Polski.

Serdecznie zapraszamy na egzamin w listopadzie

Komisja Turystyki Pieszej
Oddziału Stołecznego PTTK

Włodzimierz Majdewicz

SPOTKANIE Z HARCERZAMI Z ZAMOŚCIA przed „Rajdem Odkrywców 2019”

W piątek 22 marca 2019 roku w siedzibie Oddziału Stołecznego PTTK przy ulicy Kopernika w Warszawie odbyło się spotkanie harcerzy z Zamościa z przedstawicielem Zarządu Oddziału i kierownictwem Stowarzyszenia Rodzina 19 Pułku Ułanów Wołyńskich.⁶

Grupa harcerzy z Hufca ZHP w Zamościu, w ramach przygotowań organizacyjnych do harcerskiego „Rajdu Odkrywców 2019”⁷ nawiązała kontakt z naszym środowiskiem poszukując instytucji i osób, które mogą być pomocne w realizacji ich zamierzeń. Zadaniem uczestników rajdu będzie zlokalizowanie w terenie miejsc bitew i potyczek stoczonych podczas wojny polsko-bolszewickiej 1920 roku. W 2019 roku harcerze powędrują przez Podlasie Południowe by porównywać stare mapy, archiwalne zdjęcia i szkice z aktualnym obrazem terenu walk i przemarszów bojowych. Odwiedzą cmentarze i samotne żołnierskie mogiły, w poszukiwaniu nazwisk poległych i miejsc ich pochówku będą zaglądać do ksiąg parafialnych. Celem tych prac będzie zamontowanie w wytypowanych miejscach tabliczek informujących mieszkańców i turystów o miejscu i przebiegu bitwy.

„Rajd Odkrywców 2019” odbędzie się w dniach 2-8 lipca na pograniczu trzech województw: mazowieckiego, lubelskiego i podlaskiego, weźmie w nim udział około 1000 harcerzy.

Przed rajdem przez cały rok szkolny organizatorzy poszczególnych tras rajdowych zbierają informacje, przeprowadzają penetracje w terenie, wytyczają trasy i opracowują szczegółowe plany zajęć. Nasi goście, młodzi pasjonaci historii to obsługa trasy rajdowej nr 2, której bohaterem jest major Feliks Jaworski.⁸ W dotychczasowych działaniach nawiązali już szereg kontaktów i dokonali wizji lokalnych w terenie. Podążając szlakiem walk Jazdy

---

⁶ Stowarzyszenie Rodzina 19 Pułku Ułanów Wołyńskich powołane zostało w dniu 8.10.1994 roku w celu konsolidacji środowiska oficerów, podoficerów i żołnierzy 19 Pułku Ułanów oraz ich rodzin i sympatyków Pułku. Stowarzyszenie od 1994 r. ściśle współpracuje z Oddziałem Stołecznym PTTK, którego działacze należeli do grona jego założycieli.

⁷ Rajd Odkrywców to ogólnopolska harcerska impreza realizowana cyklicznie od 2009 roku.

⁸ Trasa kąkolewnicka. Pion metodyczny: harcerze/harcerze starsi. Poziom trudności: ¾ Marszruta: 2 lipca: Międzyrzec Podlaski 3 lipca: Międzyrzec Podlaski 4 lipca: Międzyrzec Podlaski – Kąkolewnica [13 km] 5 lipca: Kąkolewnica 6 lipca: Kąkolewnica – Zakrzew [9 km] 7 lipca: Zakrzew – Łuków [15 km] 8 lipca: Łuków

Ochotniczej majora Feliksa Jaworskiego w sierpniu 1920 roku harcerze pod dowództwem harcmistrza Sławy Bilskiej dotarli już do wielu miejsc zapisanych na jej szlaku bojowym.

W trakcie spotkania, którego wiodącym tematem był major Feliks Jaworski i jego ułani, w ożywionej entuzjazmem harcerzy rozmowie poruszono przy herbacie wiele tematów związanych z tym ambitnym i bliskim nam przedsięwzięciem. Harcerze mieli wiele pytań, powstawały notatki, przekazano im również kilka numerów kwartalnika „Ułan Wołyński”.⁹

Harcerzy podejmowali Hanna Irena Rola –Różycka, jako Honorowy Prezes Stowarzyszenia Rodzina 19 Pułku Ułanów Wołyńskich, Edward Sarna – Prezes Stowarzyszenia oraz Włodzimierz Majdewicz.

Na koniec spotkania czekała harcerzy miła niespodzianka, cały jedenastoosobowy zespół za dotychczasowe działania uhonorowany został Odznaką turystyczno-krajoznawczą „SZLAKAMI 19 PUŁKU UŁANÓW WOŁYŃSKICH” ustanowioną przez Klub Przewodników Turystyki Pieszej PTTK im. Anieli Michalskiej z inicjatywy Sekcji Miłośników Kawalerii.

Lista harcerzy z Hufca ZHP w Zamościu zdobywców Odznaki „Szlakiem 19 Pułku Ułanów Wołyńskich”:

Hm. Sława Bilska, Karolina Bałdyga, Katarzyna Jaczyńska,
Magdalena Radlińska, Danuta Cupiał, Aleksandra Magryta,
Gabriela Obszańska, Izabela Sobka, Celina Kopeć,
Katarzyna Wójtowicz, Kamil Rusztyn.

---

⁹ Kwartalnik „UŁAN WOŁYŃSKI” Osoby zainteresowane historią i tradycją polskiej kawalerii szczególnie słynnym 19 Pułkiem Ułanów Wołyńskich im. generała Edmunda Różyckiego z Ostroga nad Horyniem pod adresem www.ulan-wolynski.org.pl znajdą najnowsze i archiwalne materiały o walkach 19 Pułku Ułanów Wołyńskich w 1939 roku, o walkach ochotniczych formacji konnych legendarnego majora Feliksa Jaworskiego z lat 1917-1920 walach szwadronu 19 Pułku Ułanów odtworzonego w 27 Wołyńskiej Dywizji Piechoty Armii Krajowej oraz o Jeździe Wołyńskiej w Powstaniach - Listopadowym 1830/1831 i Styczniowym 1863/1864 roku.

Fot. Włodzimierz Majdewicz

Fot. Sława Bilka

PODSUMOWANIE OBCHODÓW 100-LECIA ODZYSKANIA PRZEZ POLSKĘ NIEPODLEGŁOŚCI W ODDZIALE STOŁECZNYM PTTK

W sobotę 30 marca 2019 roku w Sali Konferencyjnej Zarządu Głównego PTTK zebrali się licznie działacze Oddziału Stołecznego PTTK im. Aleksandra Janowskiego i zaproszeni goście. Celem tego spotkania było podsumowanie działań podejmowanych przez jednostki organizacyjne Oddziału Stołecznego PTTK związanych z obchodzoną w 2018 roku Setną Rocznicą odzyskania przez Polskę Niepodległości.

Zgromadzonych przywitał i wygłosił słowo wstępne wygłosił Andrzej Matz – prezes Oddziału. Następnie przekazał głos Włodzimierzowi Majdewiczowi – wice prezesowi Oddziału do spraw programowych, który w materiale zatytułowanym „ODDZIAŁ STOŁECZNY PTTK im. ALEKSANDRA JANOWSKIEGO NA SZLAKACH NIEPODLEGŁOŚCI” w perspektywie czasowej zamykającej się w latach 1950 - 2019 w znacznym skrócie przedstawił i scharakteryzował rajdy, zloty i cykle tematycznych wycieczek nawiązujących do tematyki walk o niepodległość organizowanych przez Koła, Kluby i Komisje Oddziału.

Fot. Włodzimierz Majdewicz

ODDZIAŁ STOŁECZNY PTTK IM.ALEKSANDRA JANOWSKIEGO NA SZLAKACH NIEPODLEGŁOŚCI

(Fragmenty wystąpienia Włodzimierza Majdewicza w dniu 30.03.2019 r.)

Oddział Stołeczny PTTK od momentu formalnego zaistnienia związany jest z krajoznawstwem nasyconym treściami historyczno- patriotycznymi. W działaniach Oddziału przez całe minione dziesięciolecia istniała i była realizowana przez Koła, Kluby i Komisje dążność do przypominania rocznie historycznych i przekazywania związanej z nimi wiedzy mieszkańcom Warszawy i okolic. Szczególną radość i satysfakcję dawała działaczom (niegdyś liczna) obecność młodzieży. Pamiętajmy o tym, że organizowane przez nasze Koleżanki i Kolegów wycieczki, rajdy, zloty wieczornice, prelekcje i gawędy przy ogniskach poświęcone rocznicom Insurekcji Kościuszkowskiej i Powstań Narodowych 1830 i 1863/64 roku dramatycznych walk w 1939 roku, latach okupacji niemieckiej i Powstania Warszawskiego 1944 roku były kolejnymi krokami na turystycznej ścieżce ku niepodległości.

Atutem naszego środowiska kształtującym atmosferę pracy i rzutująca na styl działania były ogromne zasoby rzetelnej wiedzy historycznej wynikającej z osobistych wojennych przeżyć, jakimi dysponowali i chętnie dzielili się z nami nasi starsi Koledzy i Koleżanki, których nazywam „świadkami historii”. PTTK od początku istnienia (1950 r.) w ówczesnych realiach politycznych było dla wielu z nich swoistą ostoją czy azylem gdzie w pewnych okolicznościach mogli swobodnie śpiewać patriotyczne piosenki swej młodości i przy ogniskach snuć wspomnienia. Watro przytoczyć tu, choć kilka nazwisk. Byli wśród nas żołnierze września 1939 roku: Piotr Nowiński - porucznik 81 pułku piechoty z Grodna, kawaler Krzyża Virtuti Militari i Krzyża Walecznych za walki we wrześniu 1939 r. potem, jako kpt. „Paweł” dowódca oddziału partyzanckiego Armii Krajowej na bagnach Jaty, Tadeusz Mijalski - podchorąży kleberczyk, Leon Machowiak - podchorąży 17 Pułku Ułanów Wielkopolskich ranny nad Bzurą, Włodzimierz Bernard - rotmistrz 19 Pułku Ułanów Wołyńskich. Byli wśród nas partyzanci i powstańcy warszawscy: Edmund Mieroszewicz - kapitan „Lech” w Armii Krajowej, dowódca żandarmerii w Postaniu Warszawskim, uczestnik wojny 1920 roku, Józef Boguszewski - major „Szczerbiec” w Powstaniu Warszawskim, Eugeniusz Rybałko - podchorąży z Powstańczych Oddziałów Specjalnych AK „Jerzyki” odznaczony Virtuti Militari, Tadeusz Blejarski z „Baszty” ciężko ranny w Powstaniu Warszawskim odznaczony Krzyżem Walecznych, Zbigniew Justowski również powstańca z Mokotowa, Janina Szczęsna „Janette” z Batalionu „Parasol”, Janusz Szczęsny z „Obroży”, Aniela Michalska i Janiana

Klimkiewicz również uczestniczki Powstania Warszawskiego i inni. Do tego grona dołączyli po rozwiązaniu ZHP (1948 r.) starsi harcerze często z szarozeregową kombatanką przeszłości.¹⁰/.../

Przy ogniskach w czasie turystycznych wędrówek śpiewano patriotyczne piosenki te żołnierskie, legionowe, ułańskie, partyzanckie, były też wspomnienia. Szczególnie w mniejszym dobranym gronie. Powszechnie wiadomo o infiltracji środowiska i zachowywano konieczną ostrożność. Przez całe lata tematami tabu były lata 1914 -1920 i związane z nimi wydarzenia. Dotyczyło to tematyki imprez turystycznych i wydawanych przy ich okazji, informatorów, regulaminów, śpiewników, odznak, plaketek i pieczęci. Wszystkie wymienione elementy musiały być zatwierdzone i opatrzone właściwą pieczęcią przez „cenzurę”, czyli wszechwładny Urząd Kontroli Prasy i Widowisk na ul. Mysiej. Tu nie było mowy o żadnej dyskusji. /.../

Wystąpienie zakończyło zestawienie rocznicowych działań.

Aby upamiętnić setną rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości 1918-2018 Oddział Stołeczny PTTK pojął szereg inicjatyw.

Pierwsza z nich to Odznaka Turystyczno - Krajoznawcza „WARSZAWSKIE ŚLADY MARSZAŁKA JÓZEFA PILSUDSKIEGO”. Inicjatorem Odznaki był Klub Turystyczno-Krajoznawczy PTTK VARSOVIA. Odznaka pozostanie na stałe wśród dostępnych dla turystów odznak.

Kolejną ciekawą propozycją dla amatorów wycieczek, pieszych, kolarskich motorowych w małych kameralnych grupach był Indywidualny Rajd Turystyczno-Krajoznawczy „NIEPODLEGŁA-MAZOWSZE 1918 – 2018” zorganizowany przez Klub Przewodników Turystyki Pieszej im. Anieli Michalskiej.

Warszawski Klub Kolarzy PTTK „Wektor” zorganizował „KOLARSKI RAJD NIEPODLEGŁOŚCI. Komisja Turystyki Pieszej zorganizowała 46 Jesienne Spotkanie Piechurów W 100 ROCZNICĘ ODZYSKANIA NIEPODLEGŁOŚCI.

Pod hasłem NIEPODLEGŁOŚĆ przebiegały również organizowane w 2018 roku wycieczki „kalendarzykowe” Koła Terenowego Śródmieście.

Obraz tych dokonań dopełnia biuletyn Biwak n 4 – WYDANIE SPECJALNE w całości poświęcone 100 rocznicy Niepodległości oraz poświęcony rocznicy plakat.

---

¹⁰ Osoby zainteresowane tym wątkiem odsyłam do artykułu Włodzimierza Majdewicza „Kombatanci – uczestnicy Powstania Warszawskiego 1944 roku w strukturach PTTK” opublikowanego w Tomie X Studiów i materiałów z dziejów krajoznawstwa Polskiego. ZG PTTK Komisja Historii i Tradycji Warszawa 2015.

Wystąpienie ilustrowała prezentacja ponad 200 znaków graficznych, plakatów, odznak, znaczków rajdowych, medali i archiwalnych fotografii pokazujących działalność Oddziału Stołecznego PTTK na naszych „turystycznych ścieżkach ku niepodległości” na przykładzie nadających niewątpliwie koloryt „niepodległościowego krajoznawstwa” współpracujących i mocno zintegrowanych środowisk Komisji Turystyki Pieszej, Koła Terenowego Śródmieście, Klubu Przodowników Turystyki Pieszej im. Anieli Michalskiej oraz Klubu Turystycznego- Krajoznawczy „Varsovia” i Warszawskiego Klubu Kolarzy PTTK „Wektor”.

Wystąpienie zakończyły słowa:

„Mam świadomość i przekonanie, że podobne działania prowadzą i wymierne osiągnięcia w popularyzacji tematyki historycznej mają również inne komórki Oddziału Stołecznego PTTK. Dobrze by było zebrać ten materiał z czasem w jedną całość i pomyśleć formie jego dokumentacji ”.

***

Drugą część spotkania wypełniła prelekcja – prezentacja Radosława Potraca ukazująca szereg działań podejmowanych przez grupę krajoznawców nauczycieli tworzących Szkolny Klub Turystyczno-Krajoznawczy PTTK DREPTAKI działający przy Szkole Podstawowej z Oddziałami Integracyjnymi nr 30 im. Powstańców 1863 r.

SKKT DREPTAKI łącząc działania Szkoły oraz Oddziału Stołecznego realizował różnorodne projekty historyczne i krajoznawcze, były to imprezy turystyki kwalifikowanej: rowerowej, kajakowej i jaskiniowej. W 2018 roku szczególny nacisk położono na powiązanie tych działań z setną rocznicą Odzyskaniem przez Polskę Niepodległości powiązanych hasłem „Pokażę Ci wolną Polskę” – był to cykl tematycznych wycieczek i warsztatów. Na prezentację złożył się bogaty zestaw ciekawych fotografii i filmów obrazujących działalność Klubu w wielu aspektach niekonwencjonalną i nowatorską.

Opiekunami Klubu Dreptaki są: Agnieszka Jank Soporowska i Wioletta Kłos. Głównym animatorem inicjatorem i pomysłodawcą podejmowanych działań jest nauczyciel i krajoznawca z powołania Radosław Potrac, który pracę na rzecz społeczności uczniowskiej z powodzeniem łączy z pełnieniem funkcji sekretarza Zarządu Oddziału Stołecznego PTTK.

***

W kulminacyjnej części spotkania zabrał głos Adam Jędras – Sekretarz Generalny Zarządu Głównego PTTK, podziękował działaczom Oddziału Stołecznego PTTK za zaangażowanie w organizację rocznicowych imprez turystycznych i wręczył okolicznościowe medale:

**„PTTK W 100 ROCZNICĘ
ODZYSKANIA NIEPODLEGŁOŚCI 1918-2018”.**

Medale otrzymali: **JAN PIWNIK, JERZY PAMRÓW, JAN PIOTROWSKI, RADOSŁAW POTRAC, JAN RUKAT**

Prezes Oddziału Stołecznego PTTK – Andrzej Matz w serdecznych słowach podziękował komórkom organizacyjnym Oddziału za aktywne uczestnictwo i realizację rocznicowych imprez wręczając symboliczne wyróżnienia grupie działaczy. **Odznakę Honorową Oddziału Stołecznego PTTK** otrzymał **DANIEL WOLBORSKI**

Okolicznościowymi dyplomami wyróżnieni zostali:

Lech Rowicki, Henryk Ogonowski, Tomasz Sikorski, Jerzy Stefan Tutaj, Bronisław Perek, Alicja Świątek, Zbigniew Jurek, Krzysztof Zarański, Bernard Malinowski, Jacek Kluczyński, Zbigniew Muszyński, Radosław Potrac, Małgorzata Wojtaś, Agnieszka Jank Soporowska, Ewa Janik, Iwona Zbrzeźna, Jan Rukat, Karolina Kacprzak, Zofia Piłazy, Jerzy Pamrów, Hanna Różycka, Kazimierz Lach, Julian Osowski, Henryk Ogonowski, Jan Piwnik, Andrzej Łyziak, Agnieszka Siekan.

PODSUMOWANIE OBCHODÓW 100-LECIA NIEPODLEGŁOŚCI W OBIEKTYWIE AGNIESZKI SIEKAN

Fot. Agnieszka Siekan

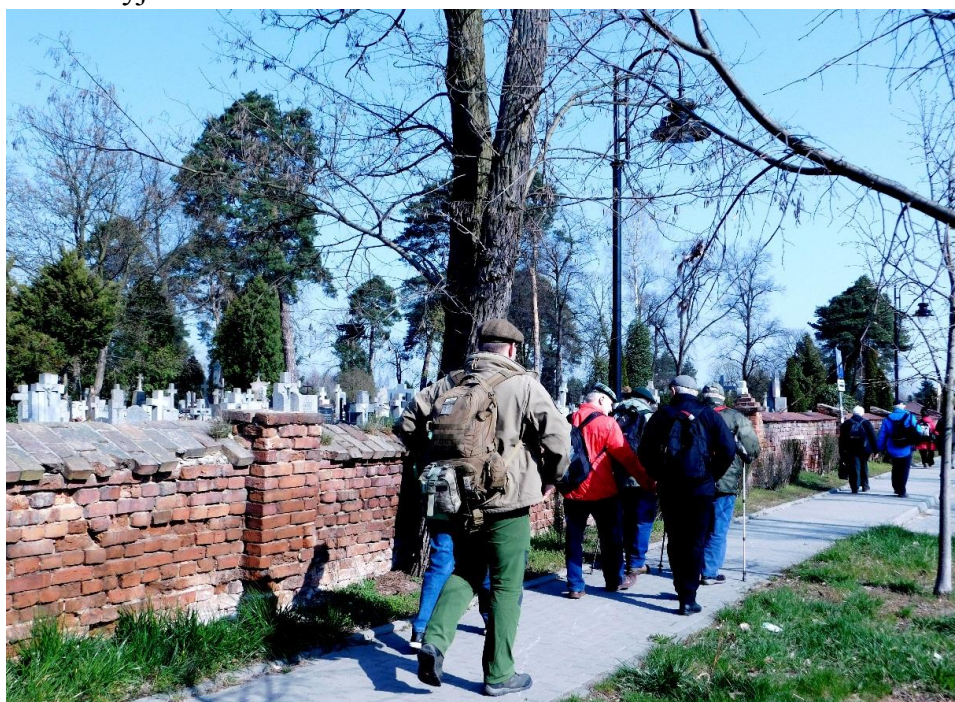
Fot. Agnieszka Siekan

10 ZŁAZ PRZODOWNIKÓW TURYSTYKI PIESZEJ **Brwinów 6 kwietnia 2019 r.**

Tegoroczne dziesiąte już wiosenne spotkanie kadry pieszej tak jak wszystkie poprzednie organizowała Oddziałowa Komisja Turystyki Pieszej tym razem we współpracy z Towarzystwem Przyjaciół Brwinowa. Na starcie, na Dworcu Śródmieście PKP zebrała się spora grupa osób, skąd udano się pociągiem do Brwinowa. Tam na peronie oczekiwał Pan Andrzej Mączkowski Vice Prezes Towarzystwa Przyjaciół Brwinowa.

Fot. Włodzimierz Majdewicz

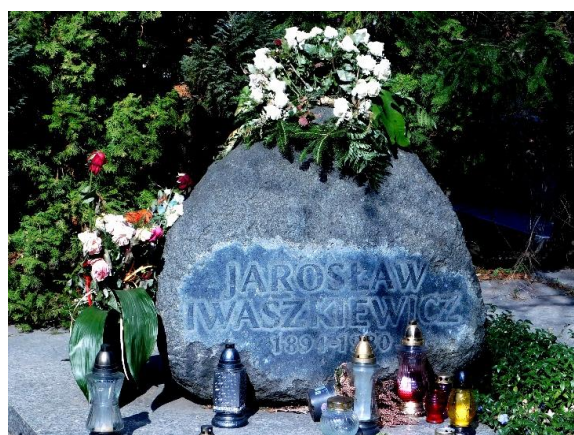
Z nim to turyści obejrżeli niektóre zabytki Brwinowa, a przede wszystkim cmentarz na którym znajdują się groby wielu osób zasłużonych dla tej części Mazowsza i kultury polskiej: rodzinne grobowce Lilpopów, Iwaszkiewiczów, w tym Jarosława Iwaszkiewicza prozaika, poety i eseisty, rodziny Marylskich, prof. Kazimierza Michałowskiego słynnego archeologa, twórcy polskiej szkoły archeologii śródziemnomorskiej, Wacława Kowalskiego popularnego aktora filmowego i teatralnego, Zygmunta Bartkiewicza pisarza, dziennikarza i felietonisty - właściciela dworku ZAGRODA. Odwiedzono również kwaterę żołnierzy Wojska Polskiego poległych w bitwie pod Brwinowem 12 września 1939 roku.

W bitwie tej 36 pułk piechoty Legii Akademickiej pod dowództwem podpułkownika Karola Ziemskiego wykonując zadanie utorowania drogi na Warszawę dla 28 Dywizji Piechoty, w trakcie całodziennego bitwy 36 skutecznie odpierał kolejne ataki 4 Dywizji Pancerniej z 10 Armii generała Georga Reinhardta. Straty polskie to 120 zabitych i 200 rannych.

Następnie poprzez miasto i malowniczy park grupa turystów dotarła do ZAGRODY siedziby Towarzystwa Przyjaciół Brwinowa. Zabytkowy dworek wybudowany został w latach 1905-1910 przez Zygmunta Bartkiewicza. W dworku zjawili się również pozostali uczestnicy Zjazdu, którzy wybrali trasy indywidualne.

W dworku Zagroda uczestników 10 Zjazdu powitała Pani Krystyna Nowicka Prezes Towarzystwa, oprowadziła grupę po dworku, opowiedziała o historii tego miejsca i rozmaitych formach kulturalnej działalności podejmowanej przez Towarzystwo. Dworek Zagroda i otaczający go piękny park jest miejscem gdzie z powodzeniem organizowano między innymi Przegląd Małych Form Teatralnych, oraz cykl różnorodnych tematycznie spektakli, wieczorów autorskich, warsztatów i wystaw malarstwa. Odbyło się tam między innymi spotkanie z pisarką Ałbeną Grabowską autorką sagi rodzinnej „Stulecie Winnych”, której akcja rozgrywa się w Brwinowie

W ogrodzie otaczającym dworek przy przygotowanych stołach oraz płonącym ognisku odbyło się spotkanie turystyczne. Pojawili się inni działacze Towarzystwa Przyjaciół Brwinowa i w bardzo miłej atmosferze spotkanie przeciągnęło się do późnych godzin popołudniowych. Uczestnicy 10 Zjazdu Przewodników Turystyki Pieszej zgodnie z tradycją otrzymali pamiątkowy znaczek.

Mauzoleum rodziny Marylskich i Grobowiec Jarosława Iwaszkiewicza.
Fot. Włodzimierz Majdewicz.

Dworek ZAGRODA Fot. Włodzimierz Majdewicz

W gościnnych wnętrzach dworku ZAGRODA
Fot. Włodzimierz Majdewicz

Fot. Włodzimierz Majdewicz

WU